

Polderblad

juli 2023

natuurpunt Hobokense Polder

Algemene info

Lidmaatschap Natuurpunt: 38 euro per jaar te storten op onze rekening. Dit bedrag omvat het lidmaatschap voor het hele gezin. Als lid van Natuurpunt Hobokense Polder ontvangt men het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelingstijdschrift Polderblad.

Abonnementen: Natuurpuntleden kunnen zich via onze website abonneren op verschillende natuurstudietijdschriften: **Natuur.focus**, **Natuur.oriolus** en **Zoogdier**.

Abonnement op het tijdschrift Polderblad van Natuurpunt Hobokense Polder: voor leden van andere afdelingen door storting van 10 euro op onze rekening.

Verzekering: ieder Natuurpuntlid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Alle **betalingen** dienen te gebeuren op volgende rekening:

BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Op uw betalingen steeds reden van betaling en uw naam vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 40 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening **BE56 2930 2120 7588 van Natuurpunt vzw, Michiel Coxiestraat 11 2800 Mechelen met vermelding "7742 Reservaatfonds Hobokense Polder"**.

Contactpersonen

Voorzitter:

Danny Jonckheere, 03 828 64 03 - 0478 33 24 27

Conservator Hobokense Polder:
conservator@hobokensepolder.be
Wim Mertens, 03 216 93 62
0499 58 99 16

Redactie en lay out Polderblad:
tijdschrift@hobokensepolder.be
Ria Thys en Luk Smets, 0476 33 79 36

Geleide wandelingen:
wandelingen@hobokensepolder.be
Annie Van Zwieten, 03 828 37 60

Ledenadministratie, penningmeester en webmaster:
leden@hobokensepolder.be -
webmaster@hobokensepolder.be
Luk Smets, 0477 66 94 32

Ardea-Vogelwerkgroep:
ardea@hobokensepolder.be
Eddie Schild, 0498 73 60 77

Natuurbeheer:

Runderen: André Van Langenhove,
03 288 00 81,
andre.van.langenhove@telenet.be

Hobokense Polder:
Wim Mertens, 03 216 93 62 -
0499 58 99 16

Tarzanboskes:
Danny Jonckheere, 0478 33 24 27 -
jonckheeredesmedt@gmail.com

Goudklompjes: Peter Van Elsacker,
0486 82 27 92 -
peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Volg ons op Facebook

Website: www.hobokensepolder.be

De **Polderwandelingen** worden verzorgd door onze natuurgidsen van Natuurpunt Hobokense Polder.

Een wandeling in de Hobokense Polder aanvragen? Hoe doe je dat?

Ieder die het wenst, ook scholen en verenigingen, kunnen een wandeling met natuurgids aanvragen bij Annie Van Zwieten. Contactgegevens: zie hoger.

Polderflits: Van tijd tot tijd brengen we onze leden via e-mail op de hoogte van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden of als herinnering. Wenst u zulke berichten te ontvangen, geef dan uw emailadres door aan flits@hobokensepolder.be

Een dier in nood gevonden?

Probeer in geen geval het dier zelf te verzorgen, dus ook niet voederen of laten drinken. Plaats het dier in een goed geventileerde donkere doos en breng het naar het VOC.

Het VOC is elke dag open tussen 9 u en 17 u (ook weekend). Buiten deze uren: laat het slachtoffer achter in het daarvoor voorziene huisje voor het opvangcentrum.

VOC Brasschaat-Kapellen - Holleweg 43, 2950 Kapellen - 03 376 45 15 - voc.brasschaat-kapellen@vogelbescherming.be

Zomers genieten ...

Op het moment dat ik dit voorwoord neerschrijf, zijn onze teamleden Hobokens Wild de laatste voorbereidingen aan het treffen voor hun tocht door het Grote Netewoud in het kader van **Expeditie Natuurpunt**.

Zij staan momenteel op de 5de plaats van de ca. 100 deelnemende teams. En ze verzamelden zo maar eventjes 8.232 euro. Benieuwd wat hun bereikt bedrag gaat zijn op zondag 25 juni bij hun aankomst in Diepenbeek. In de schiftingsvraag van de wandelzoektocht vragen we trouwens naar het ingezamelde bedrag op die dag ...

Wat het bedrag ook moge zijn ... Chapeau aan onze teamleden voor hun prestatie, niet alleen in het stapweekend, maar evenzeer voor alle acties die ze georganiseerd hebben. DANK!

En dan bereikte ons op 25 mei fantastisch nieuws!

Onze jarenlange inzet om de **geplande hoogbouw van de Maritieme Campus Antwerpen (MCA)** tegen te houden, is geslaagd. Ook de Raad voor Vergunningsbetwistingen gaf ons op alle vlakken gelijk.

We konden in onze verzetstrijd gebruik maken van een prima advocatenkantoor LDR, dit dank zij de sponsoring van zoveel Natuurpuntleden en -sympathisanten. Dit verdient een grote DANKJEWEL!

Ook allen die een bezwaarschrift indienden of de petitie ondertekenden of ons geregeld een blijk van ondersteuning bezorgden: dit was zo belangrijk in het gevecht waarvan we meenden: het is "David tegen Goliath".

Binnen onze ploeg hebben we kunnen rekenen op harde werkers, creatievelingen, schrijvers, dossiervreters, ... HET HEEFT ZIJN NUT GEHAD!

In onze kalender kan je weer tal van activiteiten terugvinden. Ook het natuurbeheer start weer volop na het broedseizoen.

Maar we willen je speciaal uitnodigen voor onze grote **Zomerhappening op zaterdag 2 september** in de Hobokense Polder.

Een dag vol themawandelingen, wandeltoneel, een natuurcafé en lekkers om te smullen, doe-activiteiten voor kinderen, ... kortom een hele dag waarop je niet mag ontbreken.

Voor de wandelingen en het toneel dien je wel in te schrijven (zie blz 10), maar uiteraard ben je ook welkom voor een drank en een babbel.

Dan rest me enkel nog jou - namens het afdelingsbestuur - een **zalig zomerverlof** toe te wensen: tijd om te genieten van de natuur, van een lekkere drank, van een gezellig etentje, van een prettig samenzijn met familie en/of vrienden!

En hopelijk zien we jou de komende weken/maanden bij één of meerdere van onze activiteiten.

Ria

Inhoudstafel

Colofon	2
Voorwoord	3
Kalender	4
Onze sponsors	9
Zomerhappening in de Polder	10
Wat gebeurt er in de Polder	11
Goudklompjeswerking	12
Hobokens Wild	14
Natuurmanifest	15
Geen vergunning voor MCA!	16
Vogelwaarnemingen	17
Ardea aan het woord	20
Antwerpse slechtvalken	21
Spechtenwandeling	22
Orchideeënnuitstap	23
Expeditie Natuurpunt	25
Steinerschool in de Polder	26
Wedstrijd: Natuurweetjes	27
Activiteitenkalender	28

Met dank aan de fotografen.

Voorkaft:

Parende boomblauwtjes

Foto: Walter De Weger

Achterkaft: Boerenwaluw

Foto: Guy Borremans

Genieten in de Hobokense Polder

Foto's: Ben Van Oeteren

Kostendelend vervoer
(10 cent/km wordt op de
afspraakplaats georganiseerd)

Kindvriendelijke tocht

Voor deze activiteiten dient
ingeschreven te worden

Zaterdag 1 juli om 20 u

Gierzwaluwwandeling in Antwerpen

Gids/leiding: Johan Kempeneers / Eva Maeckelberghe

De eerste week van juli is ideaal om gierzwaluwen te observeren. De ouders vliegen regelmatig de nesten aan om de bijna volgroeide jongen eten te geven. Ook de nog niet geslachtsrijpe jaarlingen vliegen luidkeels in groepjes deze broednesten aan op zoek naar nestgelegenheden in de buurt om zelf de komende jaren te broeden en zo de bestaande kolonies uit te breiden.

We maken een wandeling van enkele kilometers in het oude stadscentrum van Antwerpen en observeren de gierzwaluwen van enkele opmerkelijke kolonies. Een verrekijker is geen must, maar steeds handig om de nesten beter te bekijken. Wandelschoenen zijn helemaal niet nodig.

Tijdens de wandeling wordt het hele gierzwaluwverhaal van A tot Z uitge-

legd, waardoor je deze prachtige zomervogel met heel andere ogen zal gaan bekijken (of spotten).

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding "Gierzwaluwwandeling", uw naam, aantal personen, gsm-nummer en emailadres)

Afspraak: vanaf 20 u op de Grote Markt - Antwerpen ter hoogte van standbeeld Brabo. Vertrek om 20.30 u.

Meebrengen: verrekijker, foto-toestel (maar is geen must) + een portie gezonde nieuwsgierigheid.

Honden niet toegelaten op onze excursies.

Gierzwaluw - Foto: Kathy De Lange

Gierzwaluwkast - Foto: Eddie Schild

Zondag 9 juli om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken –
vrijwilligers@hobokensepolder.be

Na het broedseizoen starten we weer met onze maandelijkse werkdag. Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van

de Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Rustbank in de Blikvelden - Foto: Luk Smets

Zondag 16 juli om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 –
jonckheeredesmedt@gmail.com

Het broedseizoen is voorbij en in de Polder staat heel veel werk te wachten.

Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken

en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. **Geef een seintje aan Danny**, als je komt. Einde omstreeks 13 u.

Zaterdag 22 juli om 13 u

Natuurbeheer in de Tarzanboskes

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Vandaag gaan we een Amerikaanse vogelkers en wat wilgen omzagen en verwerken in het aan te leggen wandelpad (dat in het voorjaar onder water staat)

Praktisch:

Afspraak om 13 u op de parking van het zwembad Sorghvliedt van Hoboken. Einde om 17 u.

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje aan Danny voor de catering.

Robertskruid - Foto: Danny Jonckheere

Zaterdag 12 augustus om 9.40 u

Daguitstap Turnhout: Natuurmuseum en De Liereman

Info: Ria Thys - ria.thys@telenet.be

Gids: plaatselijke gidsen

Augustus! De heide staat volop in bloei. Altijd weer een magisch zicht: de paarskleurende struikheide. Een wandeling in het prachtige natuurgebied De Liereman zal dan ook immens deugd doen.

Maar eerst bezoeken we in Turnhout het Natuur.huis, waarin het Natuurmuseum gevestigd is. Gids Willy Van geel zal ons rondleiden doorheen de thematentoonstellingen. We nemen ook een kijkje in de educatieve tuin van het Natuur.huis.

We verplaatsen ons naar Oud-Turnhout, waar we onze meegebrachte picknick kunnen nemen in het Bezoekerscentrum van De Liereman. Landschap De Liereman is een van de oudste natuurgebieden van België. De bossen, heide, graslanden, stuifduinen en vennen maken er een uniek natuurgebied van. Het gebied vormt de thuishaven voor o.a. de wulp, de nachtzwaluw en de rugstreeppad. Met een plaatselijke gids maken we een wandeling van ca 5 km doorheen het natuurgebied.

Na de wandeling is er nog tijd voor een frisse pint in het Bezoekerscentrum.

Praktisch:

We vertrekken op de parking onder het viaduct te Wilrijk ter hoogte van 't Spant, Boomsesteenweg 335 om 9.40 u. Kostendelend vervoer aan 10 eurocent/km.

Deelnameprijs: 6 euro voor Natuurlid, 8 euro voor niet-liden.

Inschrijven is noodzakelijk door storting van het deelnamebedrag op rek. BE81 5230 8065 0424 van Natuurpunt Hobokense Polder. Mededeling: "Liereman" + aantal personen.

Meebrengen: picknick (drank bij middageten dient aangekocht te worden in het Bezoekerscentrum), verrekijker, kledij en schoeisel aangepast aan het weer, drank voor tijdens de wandeling.

Vertrek huiswaarts vanuit Oud-Turnhout omstreeks 17 u.

We maken deze daguitstap samen met Natuurpunt Aartselaar.

Zondag 13 augustus om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de Frieslandstraat door de poort van de Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Zaterdag 19 augustus om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens - 03 216 93 62 – 0499 58 99 16 – wim.a.mertens@proximus.be

In de Polder staat in de zomermaanden heel veel werk te wachten. Wil je in de natuur samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroelaan Hoboken. Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Wim dat je komt.

Conservator Wim in actie - Foto: Dirk Vandorpe

Zondag 20 augustus om 8 u

Verrassingstocht

Gids/leiding: Wim Roelant - 0477 34 07 21 - roelantwim@gmail.com

Vandaag hebben we een intussen jaarlijks terugkerend verschijnsel voor Ardeanen (rare jongens wel die Antwerpse vogelkijkstam...), de verrassingstocht. Logisch als maar kan zijn, kunnen we er nog niet veel over zeggen of schrijven, het blijft een verrassing, zelfs al eens tot op het laatste moment. Maar wat we wel proberen te garanderen, is dat het wederom een fijne beleving van leuke vogelwaarnemingen in aangenaam gezelschap wordt bij een hopelijk leuk zomers weertje. De vogeltrek, zeker van steltlopers en zangers is al volop bezig, dus wie weet krijgen we vandaag wel een rijke schaar aan gevederde voor onze neus. Kom mee en ontdek wat en waar we het allemaal zullen ontdekken!

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be

polder.be (met vermelding van "Verrassingstocht", uw naam, aantal personen, gsmnummer en emailadres)

Afspraak om 8 u, parking t.h.v. 't Spant, Boomsesteenweg 335, 2610 Wilrijk. Einde rond 17 u ter plaatse.

Meebrengen: verrekijker, eventueel telescoop, picknick en drinken, kledij aangepast aan het weer
Kosten delend vervoer aan 10 eurocent/km.

Kluut - Foto: Guy Borremans

We rijden met zo weinig mogelijk auto's!

Honden zijn niet toegelaten op onze excursies

Donderdag 24 augustus om 20 u

Bestuursvergadering in CC Moretus
Werkvergadering Zomerhappening
 Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 2 september van 10 u tot 17.30 u

Zomerhappening in de Hobokense Polder

Info: Ria Thys – 0476 33 79 36 – ria.thys@telenet.be

In het kader van de Antwerpse ledenwerfcampagne plannen we een grote ZOMERHAPPENING in de Hobokense Polder.

De hele dag kan er deelgenomen worden aan gratis themawandelingen. Daarnaast is er ook 3 x wandeltoneel voorzien door COL vzw. Dit in samenwerking met CC Gravenhof die voor de ticketverkoop zorgen.

En uiteraard mag een natuurcafé met

o.a. ons Hobokens Wild niet ontbreken. Een foodtruck zorgt voor heerlijke poffertjes en wafels op een stokje.

Meer concrete info vind je op blz 10.

Inschrijven voor de themawandelingen is nodig bij Ria, maar voor het wandeltoneel noodzakelijk via website Gravenhof.

Gezelschap COL - Foto: Sigrid Spinnox

Zondag 3 september

Festival van Verbinding in de Blikfabriek

Een druk weekend voor Natuurpunt Hobokense Polder!

We hebben net alles opgeruimd van onze grote zomerhappening daags voordien... Maar we willen niet ontbreken bij onze vrienden van de Blikfabriek.

Het Festival van Verbinding is een jaarlijks terugkerend event waarbij men zichtbaarheid geeft aan warme initiatieven, organisaties, ondernemers en locaties (kortom partners), die werken vanuit hun hart, gedreven worden door maatschappelijke verantwoordelijkheid en die voor verbinding zorgen met jezelf, met anderen en met de omgeving.

Het Festival van Verbinding is een opendeurdag-concept. De Blikfabriek

nodigt 'partners' uit om hun werking te tonen.

Natuurpunt Hobokense Polder voorziet een stand met algemene info over onze werking zoals bescherming en verbetering van lokale natuur en biodiversiteit.

We zullen ook bierpakketten Hobokens Wild verkopen en trachten leden te werven.

En elk uur vertrekt er een wandeling in het natuurgebiedje Blikvelden van ca 30 min., waarin we uitleggen wat en waarom we met vrijwilligers aan natuurbeheer doen.

Praktisch:

Welkom vanaf 10 u in de Blikfabriek, Krugerstraat 232 Hoboken.

Zondag 10 september om 9.30 u

Natuurbeheer in de Blikvelden

Leiding: Raf Van der Veken – vrijwilligers@hobokensepolder.be

Een korte greep uit de uit te voeren werken: zwerfvuil rapen, het wandelpad onderhouden, takkenwallen maken.

Praktisch:

Afspraak om 9.30 u aan einde van de

Frieslandstraat door de poort van de Blikfabriek, aan het gele poortje. Einde is voorzien omstreeks 13 u.

Te voorzien: werkkledij die tegen

een stootje kan, stevig schoeisel, handschoenen

Graag op voorhand bericht aan Raf, als je komt.

Zondag 17 september om 9 u

Natuurbeheer in de Hobokense Polder

Leiding: Wim Mertens, 03 216 93 62 – 0499 58 99 16

In de natuur groeit en bloeit alles zien-derogen. Er staat dan ook heel veel werk te wachten.

Wil je samen met anderen de handen uit de mouwen steken en daarmee zorgen voor een gezonde leefomgeving? Kom dan bij de weekendvrijwilligersploeg van de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 9 u aan de containers achter United Caps, Schroeilaan Hoboken. Einde omstreeks 13 u.

Geef een seintje aan Wim dat je komt.

Zondag 17 september om 10 u

Zwerfvuilactie in de Hobokense Polder

Leiding: Luk Smets - 0477 66 94 32 – luk.smets@telenet.be

Gisteren was het World CleanUp Day. Dit is een wereldwijd sociaal initiatief, dat tot doel heeft het wereldwijde probleem van vervuiling door achtergelaten of illegaal gestort afval (zwerfafval) te bestrijden. Het initiatief bestaat uit het organiseren van en deelnemen aan het opruimen van afval.

Het is een dagje later, maar toch heel nuttig én nodig om ons natuurgebied weer eens zwerfvuilvrij te maken.

We hebben wel onze Goudklompjes en verschillende ijverige wandelaars die geregeld zwerfvuil ruimen, maar

we ervaren – jammer genoeg – dat het geen kwaad kan om 1 x per kwartaal een extra opruimactie te doen in en rond de Hobokense Polder.

Praktisch:

Afspraak om 10 u achteraan op de parking van United Caps, Schroeilaan 15.

Wij zorgen voor vuilzakken en grijp-stokken.

Meebrengen: werkhandschoenen, gesloten schoeisel (of laarzen)
Einde voorzien omstreeks 12 u

Graag op voorhand melden aan Luk, als je komt.

Zondag 17 september om 8 u

Steltloperstocht Zeeland

Gids/leiding: Rudy Van Cleuvenbergen - 03 464 05 57 ('s avonds) - rudy.vancleuvenbergen@skynet.be - Wim Roelant - 0477 34 07 21 - roelantwim@gmail.com

Je hebt ze in tal van kleuren en maten. Qua maten zijn er niet alleen verschillen in lichaamsgrootte, maar zeker ook in lengte en vorm van de snavel alsook de poten, hoewel deze laatste doorgaans wel behoorlijk rank en steltig zijn. Vandaar de naam uiteraard van de soortengroep waar we ons vandaag op zullen focussen, de steltlopers. Voor sommigen vormen zij lastige beestjes om ze uit elkaar te houden, voor anderen dan weer de leukste soorten onder de avifauna. Omdat steltlopers zich doorgaans ophouden in waterrijke gebieden, trekken we richting Zeeland, waar we vrijwel gegarandeerd een breed soortenpalet

Watersnip - Foto: Walter De Weger

van deze sierlijke waadvogels kunnen vinden. Uiteraard bekijken we ook andere vogelsoorten die in het vizier komen. Het is immers al volop trekperiode dus we kunnen voor elk wat wils ontdekken bij een hopelijk mooi nazomer weertje.

Praktisch:

Inschrijven via ardea@hobokensepolder.be (met vermelding van "Steltloperstocht", uw naam, aantal personen, gsm-nummer en emailadres)

Afspraak om 8 u op de parking t.h.v. 't Spant, Boomsesteenweg 335, 2610 Wilrijk. Einde rond 17 u ter plaatse

Meebrengen: verrekijker, ev. telescoop, picknick en drinken, kledij aangepast aan het weer
Kostendelend vervoer aan 10 eurocent/km. We rijden met zo weinig mogelijk auto's!

Honden zijn niet toegelaten op onze excursies.

Witgatje met voedsel - Foto: Guy Borremans

Donderdag 21 september om 20 u

Beheervergadering in CC Moretus

Open vergadering: dus iedereen welkom!

Zaterdag 30 september om 13 u

Natuurbeheer in de Tarzanboskes

Leiding en catering: Danny Jonckheere - 0478 33 24 27 – jonckheeredesmedt@gmail.com

Vandaag gaan we verder werken aan het wandelpad, en gaan we verder maaien rond de blokhut.

Praktisch:

Afspraak om 13 u op de parking van het zwembad Sorghvliedt van Hoboken. Einde om 17 u

Dus groot en klein steeds welkom om een handje te komen helpen. Voor ieder voorzien we een lekkere koffiekoek en een bakje koffie of thee.

Geef een seintje aan Danny voor de catering.

Bijenkasten in de Tarzanboskes - Foto: Danny Jonckheere

Deze handelaars ondersteunen Natuurpunt Hobokense Polder

Hartelijk dank aan onderstaande handelaars en bedrijven voor de financiële ondersteuning die we van hen krijgen voor de verdere ontwikkeling van ons natuurgebied

Aan Tafel bvba Fried Denayer	Pierre Van den Eedenstraat 47	2660	Hoboken	03 828 53 28
Beenhouwerij Van der Keere	Kapelstraat 39	2660	Hoboken	03 827 53 01
Blauwe Hond NV	Boombekelaan 1/B	2660	Hoboken	03 260 90 70
Brood & Banket bij Marc & Evi Helsen	Krekelstraat 83	2660	Hoboken	03 827 47 04
Machineland Eyckerman	Kapelsesteenweg 127	2180	Ekeren	03 646 22 88
Rajo nv, machines voor groenzorg	Zonneke 6	9220	Hamme	052 49 73 12
Tuinaanleg Huylebroeck	Jules Pauwelstraat 50/52	2660	Hoboken	03 830 44 90
United Caps, plasticen dopjes	Schroeilaan 15	2660	Hoboken	03 830 40 00
Uurwerken, juwelen & optiek Annik De Mey	Kioskplaats 81	2660	Hoboken	03 830 21 12
Verzekeringen en beleggingen Alert NV	Kioskplaats 62	2660	Hoboken	03 827 31 50

Zomerhappening in de Hobokense Polder

Groot feest!

Gedurende de hele dag kan je met onze gidsen **themawandelingen** maken.

De wandelingen zijn gratis, maar IN-SCHRIJVEN is nodig!

De wandelingen duren 1,5 à 2 uur.

- 10 u: **Kennismaken met de Polder**
(gids: Walter Gijkens)
- 10.30 u: **Vogeltocht**
(gids: Danny Jonckheere)
- 13.30 u: **Vlinders en libellen**
(gidsen: Wim Mertens en Toon Verbruggen)
- 14 u: **Kruiden en eetbare planten**
(gids: Raf Van der Veken)
- 14 u: **Erfgoed**
(gids: Danny Jonckheere)
- 14.30 u: **Kind van de Polder**
(gids: Stan Vandamme)

Inschrijven voor de wandelingen bij Ria Thys - 0476 33 79 36 ria.thys@telenet.be met opgave van de gekozen wandeling.

Wil je naast een themawandeling ook genieten van een prachtig **wandeltooneel**?

Dat kan!

Toneelgroep COL vzw brengt al wandelend doorheen een klein stukje van de Hobokense Polder het stuk **Het Rot**.

Een muzikale en theatrale wandeling doorheen het natuurgebied. Korst en Mos vertellen hun verhaal. Samen vormen ze korstmos, een symbiose van alg en schimmel die elkaar voedingsstoffen leveren. Gaandeweg wordt onze opvatting over intelligentie, het concept individualiteit en ons begrip van leven op zijn kop gezet. En juist wanneer onze verwachtingen op losse schroeven komen te staan, vallen we terug op onze zintuigen. Wat we proeven, ruiken, horen, zien en voelen blijkt onze enige houvast.

Deze voorstellingen die 1 u duren, zijn een samenwerking met CC Gravenhof.

Je kan kiezen uit: 11 u, 14 u en 16 u

Tickets: www.gravenhof.org

VVK 6 euro | KASSA 8 euro | Kansentarief 2 euro

En natuurlijk denken we ook aan de kinderen met enkele leuke **doe-activiteiten**.

Ons feestterrein kan je bereiken via de Scheldelei - inkom tegenover de Leigrachtlaan - Hoboken.

Heel welkom tussen 10 u en 17.30 u

Deze dag kadert ook in de grote Antwerpse ledenwerfcampagne van Natuurpunt die deze zomer loopt.

We bussen in de loop van juli bij 3500 gezinnen in drie wijken in Hoboken een huis-aan-huis-brief en hopen heel wat kandidaat-leden te mogen verwelkomen.

*Foto's Toneelgezelschap COL - Sigrid Spinnox
Wandelaars in de Polder - Ben Van Oeteren*

Wat gebeurt er in de Polder

Tekst en foto: Wim Mertens

Herstel en versteviging van de wandelpaden

Sinds de Hobokense Polder in 2016 als Wandeling van het Jaar werd gekozen door de provincie Antwerpen en zeker sinds de coronacrisis, hebben heel veel mensen de Hobokense Polder ontdekt. Wandelaars verkennen het natuurgebied op de door Natuurpunt onderhouden en bewegwijzerde wandelpaden. In natte periodes liggen er wel eens plassen en modderig plekje op die paden. Dat lijkt op zich niet onoverkomelijk in een natuurgebied, maar vele wandelaars trachten toch hun schoeisel netjes te houden en lopen rond de plas. Hierdoor wordt de modderplek groter en de volgende wandelaar loopt weer iets verder rond. Het pad wordt steeds breder, de modderplek ook.

Bovendien is de populierenaanplanting na de sanering van de Grote Leigracht veel natter geworden. Door het afdammen van dwarsgrachten en de waterdichte afwerking met een kleilaag stroomt regen- en grondwater trager richting Grote Leigracht. Hierdoor stijgt het grondwater en komen stukken van het bos en de wandelpaden onder water te staan. Meer water, dat past wel perfect in de doelstellingen die we voor de Hobokense Polder

hebben geformuleerd, nl. behouden en versterken van het moerasachtig karakter. Het helpt bovendien om negatieve effecten van de klimaatwijziging tegen te gaan. Hoe meer water je in de winter bijhoudt, hoe beter planten lange en hete droogteperiodes kunnen overleven.

Om het wandelcomfort te verhogen, de planten naast het wandelpad te beschermen en zoveel mogelijk water vast te houden besloot Natuurpunt Hobokense Polder in 2021 om de wandelpaden te verhogen en op de allernatstste plekken korte plankenpaden of bruggetjes te voorzien. In 2022 werd een subsidie aangevraagd bij het Agentschap Natuur en Bos. Met de financiële ondersteuning van de Vlaamse Overheid werden in november 2022 de wandelpaden in de Populierenaanplanting opgehoogd en drie korte plankenpaden aangelegd.

Uitbreiding van het begrazingsraster

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert
in zijn platteland

Eind 2022 werden ook andere werken beëindigd. Het begrazingsraster werd uitgebreid met ca. 2 ha. Een grote haard Japanse duizendknoop, die we al enkele jaren proberen te bestrijden door frequent te maaien, werd hiermee aan het begrazingsblok toegevoegd. De bedoeling is om hier matig voedselrijke graslanden, doornstruweel en moerasbos te creëren. Jarenlange ervaring leert ons dat afgraven tot op grondwaterniveau de allerbeste bestrijdingsmethode voor exotische duizendknopen is. De tweede beste bestrijdingsmethode is jaarrond begrazing met runderen. Je moet wel wat geduld hebben, maar na 20 jaar begrazing zijn de meeste duizendknoopharden verdwenen. Slechts hier en daar, op door doornstruiken beschermde plekken, houdt de soort stand. We hopen met een beetje extra aandacht voor deze verstekelingen de duizendknoop echt helemaal de kop in te drukken. Dus op plekken waar het grondwater te diep zit, of de ondergrond het niet toelaat om te graven, kan begrazing soelaas bieden.

De aanleg van 2 kilometer prikkeldraad kost wel wat. Ook hiervoor hebben we een subsidie aangevraagd, een zogenaamde projectsubsidie natuur. Deze subsidie komt deels van Vlaamse en deels van Europese middelen (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling). Ondertussen hebben de runderen zich er al kunnen uitleven en is de Japanse duizendknoop aardig teruggedrongen. Nu krijgen ook andere plantensoorten de kans op deze plek te groeien.

Goudklompjeswerking

Tekst: Peter Van Elsacker - Foto's: Rita T'Jolijn en Marc Adriaenssens

In maart, nog net voor het broedseizoen volop begon, hebben we gewerkt in het centrale deel. Veel jonge wilgen en zwarte elzen waren daar opgeschoten tussen het Broekskot en het Barberven en langs de rand van het rietveld van het Barberven. Af en toe moeten we die verwijderen om te voorkomen dat het rietveld dichtgroeit, want rietvelden zijn nu juist één van de biotopen die we in de Hobokense Polder willen behouden en ontwikkelen om een diversiteit aan leefgemeenschappen in ons natuurgebied te krijgen en te houden. Op het eerste zicht leek dat niet gigantisch veel werk, totdat je eraan begint. Een paar weken hebben we eraan gewerkt om die boompjes uit het riet te verwijderen en te versleuren om die een eindje verder in het bos in een houtwal opeen te stapelen. Dan zag je pas wat een massa boompjes er uit dat riet gehaald werd. Wij, de Goudklompjes, waren dan ook heel blij dat we veel hulp kregen van verschillende klassen van de Leerexpert van de August Leyweg 10 en 14. Ze hielden niet allemaal hun voeten droog in die plas-dras situatie daar in het riet, maar dat deed niets af van hun enthousiasme.

Leerexpert 10 hielp ons ook nog om op de laatste woensdag van maart een gemengde haag te planten naast de United Caps, op de strook tussen de parking en de toegangsweg naar de Polder. Daar zat wat van allerlei inheemse struiken: meidoorn, sleedoorn, rode kornoelje, kardinaalsmuts, ...

En dan was het april. Een maand dat we het stil houden, het is het hoogtepunt van het broedseizoen. Lawaai-

erige werken, grote snoeiwerken en kappingen zijn hoe dan ook uit den boze, tenzij bij hoge uitzondering. Enkele Goudklompjes hebben inheemse struiken geplant op het pad tussen het Broekskot en het Barberven waar de kijkwand IJsvogel staat.

In mei kunnen we echter niet langer wachten, dan moeten we wel terug starten en u weet waarom: Japanse duizendknoop, Japanse duizendknoop en nog eens Japanse duizendknoop. Die schieten weer op en groeien snel, we moeten wel ingrijpen als we die onder controle willen houden. Uitgraven of uitsteken met de spade is het beste, maar is niet overal en altijd haalbaar, dus proberen we zoveel mogelijk planten met de hand uit te trekken. Het grote deel van de wortel blijft in de grond zitten, maar we hebben toch het bovenste stukje ervan mee en dat lijkt toch ook te helpen. Dit is echter tijdrovend en grote overwoekerde oppervlakken moeten aangepakt worden, dus moet er ook veel gemaaid worden. Door dat meermaals per seizoen te doen, trachten we de planten uit te putten door te verhinderen dat ze grote hoeveelheden reservevoedsel opslaan in de wortels. We leggen al

de verwijderde planten op hopen op het terrein zelf om transport en mogelijk ongewilde verspreiding te vermijden. Die hopen ziet u nu in de Polder verschijnen op de plaatsen waar we Japanse duizendknoop opgeruimd hebben. Dat is heel veel trek-, sleuren raketwerk, maar gelukkig: daar zijn de schoolklassen weer die de Goudklompjes komen helpen. Het vlonderpad en het wandelpad dat langs de houten kijkwand IJsvogel loopt, waren eerst aan de beurt. De Goudklompjes maaiden niet, maar trokken daar de Japanse duizendknoopplanten uit. De volgende weken kwamen schoolkinderen ons helpen. Twee weken na elkaar kwam het Hofke van Thys de grasveldjes dicht bij de Scheldelei mee opruimen: het Polderke van Thys en het Sibloveld en langs het Salamanderpad. Daarna was het de beurt aan de Polderstadschool. Zij kwamen twee weken na elkaar helpen, eerst op het grasveld tussen de grote Leigracht en het Eikenpad, dan op het kompasveldje naast de United Caps. Ze hebben snel en goed gewerkt, aan alle kinderen een hartelijke dank!

In de Polder staat er heel wat infrastructuur: het raster waarvan de

prikkeldraad doorlopend onderhoud nodig heeft, de weipalen, de klappoorten, de grote poorten die het centrale deel afsluiten, enzovoort. Dat werk wordt door onze 'technische' ploeg gedaan. Ze hebben de afgelopen tijd de hele buitenkant van het raster gecontroleerd en hersteld waar nodig. Het is de laatste barrière om onze Gallowayrunderen binnen te houden en dus heel belangrijk. Klappoorten werden hersteld en waar bomen op de

draad vallen, is altijd heel wat te doen: de boom verzagen en verwijderen en de omheining herstellen. Ze hebben ook een aantal bomen omgelegd aan het vlonderpad. Ter preventie, want die stonden scheef en zouden bij het omvallen schade toebrengen aan de omheining en aan het vlonderpad zelf. Bijkomend voordeel is dat er nu meer licht op de plas daar valt, wat goed is voor het leven erin. De prikkeldraad hing helemaal los en werd voorlopig hersteld. Later wordt die afsluiting

verplaatst om een strook Japanse duizendknoop mee in het raster op te nemen. De runderen kunnen die dan opeten en zodoende moeten wijzelf die niet meer bestrijden.

Twee grote poorten moesten dringend aangepakt worden, die aan de Aciérie en die aan de ingang naar het centrale deel. De twee vleugels waren onder hun eigen gewicht scheef gezakt en dat werd verholpen door op een vernuftige manier kabels te spannen.

Zo, dat waren weer heel wat karweien die we gepresteerd hebben ondanks dat er in april bijna niet gewerkt werd. We kunnen niet stoppen, we blijven verder doen.

Natuurpuntbier Hobokens Wild

Wild bier van Hoboken

Geniet van ons artisanaal gebrouwen bier en steun de prachtige natuur van de Hobokense Polder

Bestel nu uw bierpakket als origineel geschenk of gewoon ... lekker voor uzelf
Verkrijgbaar in 3 wilde biertypes:

fris en vol **Blond**
(6,5% Alc.)

kruidige **Tripel**
(8,0% Alc.)

warm winters **Amber**
(9,2% Alc.)

per soort of mix
in pakket van 6 of 12

Bestel nu via onze webshop: www.hobokensepolder.be/shop

Natuurpunt
Hobokense Polder

Afhaalpunt in Hoboken

Meer info: hobokenswild@hobokensepolder.be

Hobokens Wild wordt geschonken
in CC Moretus, de Novonov en
Klimzaal Blok.

Het bier kan besteld worden via
onze eigen webshop, maar kan
ook aangekocht worden bij Talent in
de Buurt, Statiestraat 83 Berchem.

Meer info op

www.hobokensepolder.be/hobokenswild
hobokenswild@hobokensepolder.be

NIEUW!

Ook **Bar Madam**, Berkenrodelei 32 -
Hoboken (CC Moretus) verkoopt vanaf
nu ons Hobokens Wild-bier!

Alle info op

www.cultuurcafe.be/barmadam

Sierlijk bierglas met opdruk
van het logo
"Hobokens Wild"
Prijs 5 euro

Ook te koop als GESCHENKPAKKET:
5 bierflesjes en 1 glas: 21 euro !!!

Wil je heerlijk Hobokens Wild aankopen?
zie www.hobokensepolder.be/shop

Dromen, durven, doen!

Het Natuurmanifest voor natuurherstel in Vlaanderen

Kan het echt, een Vlaanderen waarin mens én natuur floreren? In de Canvasreeks Onze Natuur zoemen de makers samen met experts uit de natuursector in op deze sleutelvraag. De natuur is er slechter aan toe dan de prachtige beelden doen vermoeden. Aan een alarmerend tempo verliezen we planten en dieren. Maar als we de natuur herstellen - niet alleen in natuurgebieden maar in ons hele landschap - dan kunnen we de biodiversiteitscrisis een halt toeroepen. En de positieve impact van natuur op klimaat, gezondheid en economie verhogen. **Natuurpunt zet die positieve toekomstvisie nu kracht bij met het Natuurmanifest.**

Sinds de industriële revolutie, en met een waanzinnige versnelling na de Tweede Wereldoorlog, hebben we ongebreideld geknoeid met ons landschap en ons milieu. De impact is dramatisch: Vlaanderen is de natuurarmste regio van Europa, extreem versnipperd en sterk vervuild. In grote mate is de natuur teruggedrongen in natuurgebieden, geweerd uit de andere delen van ons landschap. Die natuurgebieden, waarvan 90% kleiner is dan 1 ha, zijn te weinig verbonden met elkaar en een groenblauw natuurweefsel dat ook het landbouwgebied en ons woon-werkgebied bestrijkt.

Natuurherstel: noodzakelijk én rendabel

De gevolgen zijn gekend: we kampen met een enorme biodiversiteitscrisis. Hoewel het herstel van een aantal opportunistische zoogdieren zoals de wolf goed nieuws is, zien we dat in Vlaanderen minder dan de helft van de vogel- én dagvlindersoorten als niet bedreigd wordt beschouwd volgens de huidige Rode Lijsten. Ook de signalen over een dramatische achteruitgang van insecten zijn verontrustend. De natuurgebieden en -beheerders kreunen onder de zware milieudruk. Daarnaast is Vlaanderen niet klimaat-

robuust, hebben burgers te weinig natuur in de buurt om fysiek en mentaal tot rust te komen en wankelt het ecosysteem.

Maar bij die situatie hoeven we ons niet neer te leggen. Natuurorganisaties bewijzen al decennia lang dat de natuur hersteld kan worden. Niet alleen met grote herstelprojecten met steun van Vlaanderen, Europa en bedrijven, maar ook met kleinere acties zoals het herstel van een klein moerasje of een bosaanplanting, die allemaal samen een groot verschil maken.

Natuurherstel werkt en rendeert, voor de biodiversiteit, het klimaat en onze eigen gezondheid. Wetenschappers spreken al enkele jaren over het decennium van de waarheid: tegen 2030 moeten we over het kantelpunt geraken van natuurverlies naar natuurwinst. Dat kan enkel als de samenleving er ook echt in gelooft. Als beleidsmakers en burgers overtuigd zijn dat ze de fouten uit het verleden kunnen rechtzetten en een natuurinclusief Vlaanderen kunnen doorgeven aan de toekomstige generaties.

10 punten, na 1 dag 10.000 handtekeningen

Om die overtuiging kracht bij te zetten heeft Natuurpunt het Natuurmanifest gelanceerd. In lijn met de toekomstvisie 'Natuur in het hart: Vlaanderen in 2050', verwoordt het in tien punten het hoe en waarom

van natuurherstel. Met dit Natuurmanifest wil Natuurpunt zoveel mogelijk mensen meenemen in deze positieve toekomstvisie.

Eén dag na de lancering op 14 februari, werd het Natuurmanifest al meer dan 10.000 keer ondertekend, door mensen uit de natuursector en daarbuiten. De breed gedragen visie roept beleidsmakers op om van natuurherstel een prioriteit te maken en om het voorstel voor een sterke Europese natuurherstelwet te steunen. Die natuurherstelwet wordt later dit jaar gestemd en zal in grote mate bepalen hoe onze toekomst eruit ziet. Dromen, durven, doen.

Klopt jouw hart ook voor de natuur?
Lees en teken het Natuurmanifest op
www.natuurinhethart.be

Tekst: Frederik Beeckx (Natuurpunt)

Geen vergunning voor de Maritieme Campus !

Tekst: Luk Smets

De kogel is door de kerk. Op 26 juni 2022 dienden we een verzoekschrift in tegen de vergunning voor de Maritieme Campus, vlakbij, zeg maar in de Hobokense Polder. Deze werd verstrekt door de provincie na ons beroep tegen de vergunning door de stad Antwerpen.

Op 25 mei 2023 publiceerde de Raad haar arrest. Onze argumenten, die door stad en provincie terzijde werden geschoven, vonden grotendeels gehoor bij deze Raad. Bovendien stelt de Raad zich in de plaats van de provincie, waardoor de vergunning finaal geweigerd is. Ook wordt het voor de aanvrager bijzonder moeilijk om een herwerkt project voor te leggen, dat wél verenigbaar zal zijn met de stedenbouwkundige voorschriften van het GRUP.

Argumenten gevolgd door de Raad

Onze argumenten werden grotendeels door de Raad gevolgd.

De adviezen van ANB en de POVC zijn als ongunstig én bindend te beschouwen. De provincie toont niet/onvoldoende aan waarom zij voorbijgaat aan deze adviezen, waarbij de vergunningsvoorwaarden onvoldoende zijn om de vastgestelde biodiversiteitseffecten tegen te gaan. Specifiek volgt de Raad de conclusie van ANB dat het project-MER steunt op onvoldoende en zelfs foutieve gegevens. Uit het vorige volgt ook dat de samenstelling van het dossier niet toelaat om een (verscherpte) natuurtoets of passende beoordeling te maken.

De provincie toont niet aan op welke manier het aangevraagde project volgens het GRUP als een toegelaten hoofdbestemming kan worden beschouwd. Het R&D-oogmerk van het project is dan ook fundamenteel in strijd met de bestemmingsvoorschriften van het onderliggende GRUP (Gewestelijk Ruimtelijk UitvoeringsPlan). Het feit dat sommige aspecten van de hoofdactiviteit 'onderzoek en ontwikkeling' onder te brengen zouden zijn onder een toegelaten hoofdactiviteit

(productie en verwerking van goederen, productie van energie/energierecuperatie...) doet daaraan geen afbreuk.

In eenzelfde lijn, blijkt niet dat het project een 'watergebonden karakter' heeft. De vereiste van een 'watergebonden karakter' uit het GRUP is hierbij niet gelijk te stellen met de vaststelling van de verwerende partij dat de ligging aan de Schelde essentieel is voor de ontwikkeling van het project of de overweging dat er een duidelijk verband is met de maritieme sector.

Ook het bedrijfsrestaurant wordt gevestigd, waarbij blijkt dat het restaurant meer is dan een zuiver complementaire dienst en ook 'externe' gebruikers kan bedienen. Hetzelfde geldt voor de kantoorruimtes, die autonoom zijn (en zo haaks staan op het GRUP).

Ten slotte stelt de Raad ook vast dat de provincie onbevoegd was om een beslissing te nemen. Het project omvat namelijk een Vlaams Project, waarover enkel de Vlaamse overheid een uitspraak kon doen.

Stedelijke invulling

Al eerder meldden we dat het kabinet van Schepen Annick De Ridder via een persbericht liet weten een alternatieve inplantingsplaats voor MCA te zoeken. Ook wordt er gedacht om de oude BP-site te gebruiken voor stadsmagazijnen, depot voor vrachtwagens, trams, ... Later vernamen we dat de stad deze zone ook zou inschakelen voor "varende warmte". Door de vrees dat de verbrandingsoven Isvag in Wilrijk zou moeten verdwijnen, zoekt men naar alternatieven. Naast Umicore en het zuiveringsstation van Aquafin als bron van warmte, denkt men ook aan warmte die per schip uit de haven wordt aangevoerd. Daarmee kan het warmtenet in Blue Gate en Nieuw Zuid worden gevoed.

Daar de site industriegebied is, is zulke invulling te aanvaarden. Het zal zeker minder storen dan het megalomaan hoogbouwproject. Het arrest onderstreept wel dat de stad in hoge mate rekening zal moeten houden met een

minimale impact op de Hobokense Polder. Uiteraard blijven wij daarover waakzaam.

Hartelijke dank aan alle sympathisanten

Dit succes was slechts mogelijk door de steun van velen. We hadden enkele echte dossiervreters die een goede interactie hadden met onze advocaten. We hadden veel mensen die mee op de barricaden klommen bij onze acties aan MCA, aan het hoofdkwartier van CMB en aan het provinciehuis. Maar er waren ook duizenden sympathisanten die onze petitie tekenden en bezwaarschriften indienden. En er waren ook honderden giften, die het ons mogelijk maakten zonder kleerscheuren de juridische kosten te dragen.

Dat alles gaf de trekkers ook de nodige morele steun om deze David-tegen-Goliathstrijd vol te houden.

Onze actie werd ook als voorbeeldcase gebruikt in een onlinecursus "Beleidsverkenner" van Natuurpunt. Kijk even naar een fragment uit het interview met Frederik Mollen, expert ruimtelijke ordening.

www.hobokensepolder.be/Groenpoort/video/Geef-natuur-een-stem.mp4

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

februari - maart - april 2023

Luc Van Schoor

Tijdens deze voorjaarsperiode werden in het werkingsgebied van vwg Ardea (Zuidrand Antwerpen) in totaal 6990 waarnemingen ingevoerd door een mooi aantal van 340 waarnemers. Daarbij zijn ook een aantal waarnemingen vervat, van enkele vogelonderzoekers, die kaderen in de wintertellingen voor de toekomstige Vogelatlas Vlaanderen (2020-2024)

In het lijstje van de meest actieve invoerders prijkte Pierre Blockx als top-per met 762 waarnemingen gevolgd door Danny Jonckheere met 670 wn. en John Van de Voorde met 317 wn.

De ingevoerde vogelwaarnemingen zijn niet alleen het product van het aantal actieve waarnemers, maar ook van de kennis en gedrevenheid van elk.

Er zijn inderdaad verschillende gradaties van amateur "vogelaars" die grosso modo ingedeeld kunnen worden in een vijftal groepen (naar Remco Daalder).

- Je hebt de echte leken die occasioneel één of meer waarnemingen van "gewone" soorten invoeren, soms met een vraagteken omdat ze onzeker zijn van de juiste determinatie.

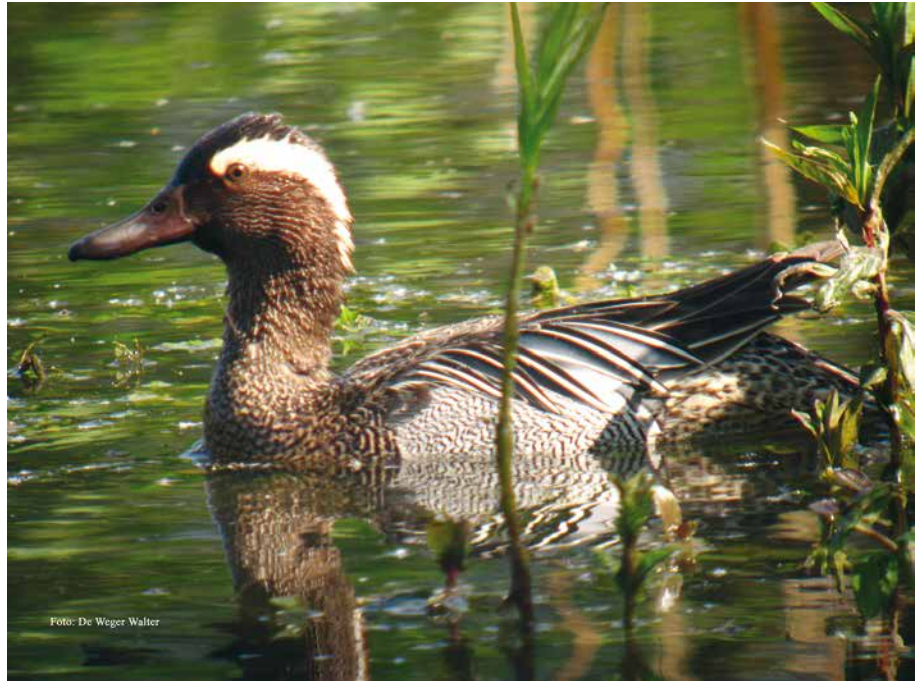
- Je hebt natuurliefhebbers die vooral genieten van vogels in hun eigen tuin en omgeving en regelmatig waarnemingen invoeren.
- Er zijn er ook die naar bijzondere "hotspots" reizen in eigen land of in Europa. Daarbij gaat het niet alleen om vogels maar genieten ze ook van de rijkdom van de natuur; planten, insecten, zoogdieren ...
- Een kleinere maar bewuste groep

"amateur ornithologen" zijn waarnemers die hun kennis en tijd ook ten dienste stellen van plaatselijk, nationaal of zelfs internationaal vogelonderzoek zoals broedvogelinventarisaties, trektellingen, watervogeltellingen, e.a....

- De laatste groep kunnen we definiëren als de echte soortenjagers of "twitchers". Het zijn overwegend jonge mannen. Hun enige doel is om te scoren; de meeste waargenomen soorten in België, in Europa, in de wereld.... Eén van hun lijsten bestaat uit 'schaamsoorten'. Dat zijn vogelsoorten die andere twitchers reeds hebben afgevinkt maar die nog in hun toplist ontbreken. Het gaat soms zo ver dat ze nauwelijks de tijd nemen om te genieten van een bijzondere vogel, laat staan van alledaagse soorten.

In de praktijk kan de input van sommige waarnemers tot twee of meerdere groepen behoren, de eerste niet meegerekend.

Op de Ardea website kan je dagelijks de vogelwaarnemingen bekijken via ardea.waarnemingen.be/waarnemingen_all_wg3.php?groep=1

Zomertaling - Foto: Walter De Weger

Blauwborst - Foto: Walter De Weger

Pontische meeuw - 1ste jaars

Voer je eigen waarnemingen ook in, ze kunnen belangrijk zijn, en wie weet, misschien ook voor opname in een volgend vogelverslag

Soortenbespreking

Er werden waarnemingen van 134 soorten ingevoerd, waarvan ik er hierna 27 bespreek.

In het volgende vogelverslag verschijnt de Fenologie, of lijst met de eerste aankomstdata in 2023 van een aantal zomervogels.

Tussen 13 februari en 17 maart vlogen er in totaal 54 **ooievaars** over de zuidelijke Antwerpse regio. De grootste groep van 32 exemplaren trok op 10 maart over Hoboken (WDW, KVV, RH, MM, TL, OWB).

Zomertaling blijft een schaarse voorjaarsdoortrekker (en voormalige broedvogel begin jaren 80) die in de Hobokense Polder meestal kortstondig halt houdt). Op 17 maart pleisteren, afhankelijk van de waarnemer, één tot drie exemplaren op het Broekskot (2 man + 1 vrouw) (CVL, MVR, PVV).

Overwinterende **grote zaagbekken** waren present tot 14 februari met max. 1 man en 2 wijfjes in Fort V-Edegem (WH, LS, MJe) en tot 16 maart op de Kasteelvijver van het Schoonselhof – Antwerpen met max 1 man + 2 wijfjes (PHe, AD, G).

Een overvliegende of jagende **havik** werd gezien over het Uilenbos – Hove op 8 en 25 februari (JVB, BMi) en een roepende vogel gehoord op Domein Klaverblad – Wilrijk op 24 maart (LS).

Op 13 maart vloog een **smelleken** snel westwaarts over Fort VII – Wilrijk (LVS).

Vanaf 4 tot 23 april werden tot max 6 **kleine plevieren**, al dan niet baltsend, waargenomen. Tot 4 ex (2 koppels ?) op braakliggend terrein van de voormalige BP site langs de Benzineweg Antwerpen, en 1 koppel op Blue Gate – Hoboken (LVS, DJ).

Een dode, tegen een raam gevlogen **houtsnip**, werd op 7 maart gevonden in een privé tuin Groenenborgerlaan – Wilrijk (YSc), 1 opvliegend exemplaar

op 18 maart in Fort VII – Wilrijk (JB) en 1 ex op 4 april in de Hobokense Polder (DJ).

2 **dwergmeeuwen** vlogen op 30 april NO waarts over omgeving Fort V – Edegem (WVA).

Een 1ste winter-pontische meeuw pleisterde op 16 maart op Fort VI – Wilrijk (HDR).

De **pontische meeuw**, oorspronkelijk broedvogel in Oekraïne en oostelijker, is als wintergast bezig met een forse uitbreiding in Noord-West-Europa. Het is hier nu nog een schaarse wintervogel die je het best herkent aan de kleine ronde kop, donker oog, lange snavel en poten. Onvolwassen vogels in winterkleed hebben vaak een opvallend witte kop. Zie naaststaande foto.

Kerkuilen waren in het voorjaar actief in hun broedhabitat rond de Kinderboerderij – Wilrijk en in de omgeving Klaverblad – Wilrijk (PH). Eén vogel vloog op 1 maart over het Ringbos, station Antwerpen Zuid (NSi). Mogelijk dezelfde vogel werd, jammer genoeg, op 27 april en op 29 april als verkeersslachtoffer aangetroffen in deze omgeving, bij de ingang van de Kennedytunnel, (LLy, MM)

Een **draaihals** pleisterde op 22 april in de bomen langs het Beerschotstadion (ASc, RH).

Middelste bonte spechten waren dit voorjaar opvallend balts-actief in hun gekende broedhabitats van Hof ter Linde – Edegem (LS, BVD, BMi, WVA, VTo, DHe) in Uilenbos – Hove (STH, BMi, BVD, JCe), in Klaverblad – Wilrijk (DJ) – in Domein Van Acker – Groene-

Roodborsttapuit - Foto: Luc Van Schoor

hoek – Aartselaar (PH) en nu ook in het Schoonselhof /Fort VII – Wilrijk (LVS, JVV, PH, DJ, LS).

Roepende en foeragerende **kleine bonte spechten** werden gedurende de ganse periode aangetroffen in Hof ter Linden – Edegem (WS, BVD, BMi, WVA), bij Campus UA Drie Eiken e.o. – Wilrijk (JE, ETi, JSc, SeK), in Uilenbos – Hove (BVD), in Schoonselhof – Antwerpen (LVS), in Fort VII (JB) en in Hobokense Polder (DJ).

Overvliegende en roepende **boomleeuweriken** werden op 22 februari, 11 maart en 23 april waargenomen nabij Fort V – Edegem (WVA).

Naast een opnieuw bezet broedhabitat van **blauwborst** nabij het Barberven – Hobokense Polder (DJ, LVS) werd deze soort ook éénmalig gezien aan de ingang van het Uilenbos – Hove op 30 april (STh).

Het enige waarschijnlijke broedgeval van **roodborsttapuit** in de regio situeerde zich nabij de Aartselaarstraat – Edegemse Beekvallei (PBa).

Op doortrek pleisterende **tapuiten** waren te zien op twee plaatsen: op 23 april één man op de braakliggende oude BP site – Hoboken.(LVS) en op 30 april 2 ex nabij het recyclagepark – Aartselaar (PH) .

Van **beflijster** werd slechts één waarneming ingevoerd: een man vloog op 22 april over Edegem Centrum (JCe).

Sprinkhaanzanger werd ook slechts éénmalig waargenomen: een zingende vogel op 22 april in het gebied Frythout – Hove (JCe).

Tijdens de laatste week van april (tot 9 mei) werden zingende mannetjes **bonte vliegenvanger** gehoord en gezien in het Uilenbos – Hove (CVG, WEn, VDS, JDu, JCe, BMo, FVG), in het Hof ter Linden – Hove (VTo) en de Hobokense Polder (LVS).

Drie **kleine barsijzen** vlogen op 10 april over Hove Centrum (JCe).

De enige waargenomen **kruisbek** vloog roepend over omgeving Fort V – Edegem (WVA).

Twee wijfjes **goudvink** foerageerden op 26 februari langs het Dwaallichtjespad in Edegem (WVA).

Appelvink - Foto: Kathy De Lange

Overvliegende solitaire **appelvinken** werden waargenomen op 2 maart, 8 en 25 april over Hove Centrum (JCe), op 17 maart over UA Campus Drie Eiken – Wilrijk (SB, JE) en op 8 april nabij Fort V – Edegem (WVA).

Exoten

Op 8 april vlogen 2 **Indische ganzen** over Elsdonk – Edegem (WVA).

Een **valkparkiet** zat op 15 april tijdelijk op een boom in een privé tuin naast Fort VII – Wilrijk (Elo).

Een koppel **monniksparkieten** pleisterde op 24 maart in Polderstad – Hoboken (LFr) en op 27 maart bij de voederplaats in een privé tuin naast Park Sorghvlied – Hoboken, waar één dag later (28 maart) één van de vogels dood werd aangetroffen (ERe).

Waarnemers

AD	Arne D
ASc	Anna Schneider
BMi	Bernard Miserez
BMo	Bart Moons
BVD	Benoit Van Damme
CVG	Chantal Van Gool
CVL	Chris Van Liefferingen
DHe	Dieter Hendrickx
DJ	Danny Jonckheere
Elo	E. Loots
Ere	Elke Reypens
ETi	Elias Tibax
FVG	Fernand Van Ginderen

G	Geert
HDR	Henri De Raedt
JB	Jozef Bafort
JCe	Jan Celis
JDu	Julien Dua
JE	Joris Elst
JSc	Jan Scholliers
JVB	Jan Van den Bussche
JVV	John Van de Voorde
KVV	Koen Van Vooren
LFr	Lerche Franck
LLe	Luc Lyssens
LS	Louis Schramme
LVS	Luc Van Schoor
MJe	Marc Jeurissen
MM	Maarten Mortier
MVR	Marc Van Ruymbeke
NSi	Nathan Sid
OWB	Oswald Van Bedaf
PBa	Philip Barbaix
PH	Peter Hofman
PHe	Patrick Heivers
PVV	Paul Van de Vloet
RH	Rens Hendrickx
SB	Stijn Baeten
SeK	Sebastiaan K
STH	Steven Hosteyn
TL	Tist Liekens
VDS	Vogelwerkgroep De Stadsmus
VTo	Victor Torres
WDW	Walter De Weger
WEn	Wouter Entbrouxk
WH	W. Hendrix
WS	Wim Stappers
WVA	Wouter Van Assche
YSc	Yannick Schock

Ardea aan het woord ...

De Aruw ploeg is volop bezig met de broedcontroles. Als dit boekje uitkomt, zullen bijna alle vogels geringd zijn. We hadden in april een zeer natte periode, al had de natuur het zeer dringend nodig. Voor de uilen en roofvogels is dit natuurlijk niet zo goed. Maar het is net alsof ze het voelden aankomen, want tijdens deze natte periode zaten ze op hun nest te broeden. Midden mei was het ondertussen al een pak droger en zijn we begonnen met controles. Voor steenuil hadden we circa 9 bezette kasten, bijna allemaal met 4 à 5 eieren. Voor torenvalk zijn dit 5 bezette kasten met 5 à 6 eieren. Het aantal eieren en hopelijk dus jongen ziet er erg goed uit en dat duidt op een goed muizenjaar. Einde mei begin juni hebben we deze broedsels dan ook allemaal kunnen ringen. Begin juni zijn we dan aan de kerkuilkasten begonnen, al was er 1 broedsel in Edegem wel erg vroeg en de pulli's hebben we reeds midden mei kunnen ringen.

De slechtvalken hebben het voortreffelijk gedaan, al is het en blijft het opletten voor de vogelgriep die erg huishoudt tussen de kokmeeuwen en slechtvalken. Er zouden in Vlaanderen reeds meer dan 100 slechtvalken gestorven zijn aan vogelgriep, dit is 15% van de totale populatie. Voorlopig hebben wij geen weet van slachtoffers in ons werkingsgebied. Vind je een dode vogel die geen verkeersslachtoffer is, geef het dan door aan het VOC en kom er niet met je handen aan !!! Is het wel een verkeersslachtoffer, geef het dan zeker in op waarnemingen.be of dierenonderdewielen.be. De verkeersslachtoffers worden nog steeds heel erg onderschat, dus het ingeven zijn bewijzen en dus heel belangrijk om maatregelen te kunnen eisen.

De voorbije excursies waren wederom een succes, er staan er nog genoeg op de agenda waar je gratis kan aan deelnemen (kijk in dit Polderblad). We verlangen enkel dat je lid bent van Natuurpunt. Er is wel een bijdrage verschuldigd als er een verplaatsing met de wagen gemaakt wordt en je

meerijdt met iemand anders.

Een update i.v.m. de Provincie en de Steenuilwerkgroep van Natuurpunt (zie vorig nummer). Ondertussen hebben we een school bereid gevonden om de nestkasten te maken. We hebben ondertussen de goedkeuring van de provincieraad en dan kan de school officieel van start. Eens alles in orde is, zal dit zeker in de pers verschijnen.

De oproep naar mensen om zich vrijwillig in te zetten voor de bescherming van vogels blijft. We zoeken nog mensen voor de opvolging van weidevogels, dit is tijdens de broedperiode monitoren waar deze zitten, met de boer in overleg gaan, een stokje zetten waar de nest is zodat de boer de nest kan ontwijken, eventueel de nest even weghalen en nadien terug plaatsen zodat de boer zijn werk kan doen, de eieren tellen en opvolgen hoeveel jongen er uit het ei komen en uiteindelijk uitvliegen. Deze controles zullen 1 x per week zijn en enkel in de broedperiode. De rest van het jaar bent u vrij.

Ondertussen worden zoveel mogelijk kieviten en weidevogels in onze regio opgevolgd en beschermd, maar dat we onderbemand zijn merken we zeker!!! Het is dweilen met de kraan open, heel wat telefoontjes en mails gaan over en weer. Weides die bezet zijn, privé initiatieven die we bijstaan met raad en daad.

Ook de gierzwaluwen zijn aangekomen en dan is het nog maar eens een tandje bijsteken. Gelukkig hebben we hier toch een paar helpende handen, maar we komen ook hier handen te kort. Per gemeente in ons werkingsgebied zouden we graag 1 of 2 verantwoordelijken hebben die zich 2 maand inzetten om de gierzwaluwen op te volgen. De opdracht: tegen de schemering

Nestgelegenheid voor gierzwaluwen - Foto: Niels Schild

zoeken de vogels hun nestplaats op met een volle krop. Dat duidt dan op een nest die we dan in kaart kunnen brengen of die jullie in kaart kunnen brengen op waarnemingen.be. Zwermen die laag in de straat vliegen, duiden ook op mogelijke nestplaatsen of jonge vogels die voor volgend jaar een nestplaats zoeken. Wat wil je nog meer, slechts 2 maand per jaar in de zomerperiode wat buiten wandelen, observeren en van de natuur genieten.

Rest mij nog een aanrader mee te delen: 1 juli is het uitzonderlijk voor Ardea dat er een gierzwaluwspecialist een stadswandeling organiseert en ons de nestplaatsen van deze mooie vrije vogels laat zien. Ook dit is een beschermingsproject waar wij met Ardea mee op de kar zijn gesprongen al is het dan voor onze regio. We worden zelf met raad en daad bijgestaan door deze specialist. Heb je achteraf de smaak te pakken en wil je je mee inzetten, laat het ons zeker weten.

Vogelwerkgroep Ardea info kan je raadplegen via

Website:

www.hobokensepolder.be/vwg-ardea
www.zuidrand.be (ga naar Ardea)

Facebook:

www.facebook.com/vwgArdea

Blog: ardea.hobokensepolder.be

Vogelverslagen: www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/vogelwaarnemingen.html

Voor Vogelwerkgroep Ardea,
Schild Eddie

Antwerpse slechtvalken

Tekst: Maarten Mortier - Foto's: Walter De Weger en Guy Borremans

Dit jaar was het beste jaar ooit wat betreft bezette slechtvalkbroedplaatsen in onze regio.

Hier de voorlopige broedresultaten:

Christus-Koningkerk, Kiel: 4 eieren, 3 jongen

Umicore, Hoboken: minstens 2 jongen

Agfa Gevaert, Mortsel: 4 eieren, 4 jongen

Koxplein, Borgerhout: 4 eieren, 3 jongen

Loodswezen, Antwerpen: 4 eieren, 3 jongen

Elia, Merksem: broedend koppel waarvan het mannetje afkomstig is uit een nest van 2021 van de Christus-Koningkerk. Nog geen broedresultaat kunnen waarnemen.

Total Energies, Antwerpen: minstens 2 jongen.

Van Rupelmonde en Doel-koeltorens hebben we geen gegevens.

Slechtvalk (*Falco peregrinus*)

De slechtvalk is onze grootste inheemse valk en wordt vaak bestempeld als 'de snelste vogel ter wereld'. Wanneer de slechtvalk zich van erg hoog op een prooi stort, kan hij tot 389 km per uur halen. Dat is uiteraard geen actieve vlucht, het is eigenlijk 'snel vallen', doordat zijn aerodynamische bouw en houding nauwelijks valweerstand biedt.

Hoe kan je de slechtvalk herkennen?

Met een lengte tot 46 cm, van kop tot staart, en een vleugelspanwijdte van 85 cm, is het mannetje kleiner dan het vrouwtje. Zij meet immers tot 54 cm en heeft een vleugelspanwijdte tot 115 cm.

De slechtvalk heeft een vaalwitte onderkant, met donkere dwarsbandjes. De bovendelen zijn baluwgrijs. Hij heeft een donkere kop met een brede, zwarte baardstreep. De hals en de wangen zijn wit.

De poten, de oogrand en de washuid zijn geel, maar de snavel is donkergrijs. Jonge slechtvalken zijn bruin en in de lengte gestreept, vooraleer ze hun volwassen verenkleed krijgen. De poten zijn eveneens geel, maar de washuid en de oogrand zijn blauwgrijs.

Spechtenwandeling - Brasschaat

Verslag en foto's: Walter De Weger

Zaterdag 11 maart organiseerde ARDEA een spechtenwandeling in het Peerdsbos te Brasschaat. Het weer was mooi en zonnig en zeker gezien het tijdens de werkweek alle dagen regenachtig was. Bij aankomst om 8.30 u vror het nog een beetje. Maar dat kon de pret niet bederven voor de 34 belangstellenden. Het Peerdsbos heeft een grote variatie aan bosbiotopen zoals stukken dennenbos, beuken en eikenbos en drassige stukken met struweel, berken en wilgen. Dit maakte het een uitgelezen park om de mensen kennis te laten maken met de 5 meest bekende soorten spechten die in Vlaanderen broeden. Het is natuurlijk geen garantie dat we ze alle 5 zouden kunnen horen en zien.

We begonnen bij het drassige gedeelte juist achter de parking van de Melkerij, het ideale biotoop voor de kleine bonte specht, niet groter dan een mus, maar deze gaf zich niet present. Wel konden we verderop de grote en de middelste bonte specht horen. Dus struinden we via de vochtige bospaden verder op zoek naar deze 2 soorten. En deze lieten zich wel zien boven in de kruinen van het eikenbos. Gelukkig had ik als gids enkele mooie foto's van de 5 soorten spechten bij, zodat we daar de verschillen van de grote en middelste bonte specht konden uitleggen en laten zien. Met deze informatie konden de aanwezigen dan de vogels life bewonderen en herkennen.

Nu nog op zoek naar de grootste specht namelijk de zwarte specht. Met zijn grootte van 50 cm een imposante verschijning. Maar doordat de zwarte specht een zeer groot territorium heeft, kon er maar 1 koppel in het park zitten. De specht houdt van oude beuken en eikenbossen. We gingen dus naar deze gedeelten in het park waar er veel van deze woudreuzen staan. Het was bij het laatste parkdeel dat we toch beloond werden met het zien en horen van de zwarte specht. Eerst was het er een, maar later kwam ook nummer 2 even langs. Het was maar een zeer korte acte de présence van deze spechten maar toch duidelijk te zien. Dit waren al 3 soorten. De groene specht liet zich toch ook verschillende keren horen vanuit de richting van de Melkerij waar er een paar weilandjes zijn. Het was al 11 uur voorbij en we moesten er toch terug naar toe. Kwam goed uit en we konden zo ook nog eens passeren aan het drassige gedeelte van het park. Daar aangekomen liet uiteindelijk de kleine bonte specht van zich horen. En in een flits vloog hij even voorbij. Wat jammer dat deze niet even de moeite deed om te poseren. Dit deed wel de middelste bonte specht en van dichtbij.

Grote bonte specht

Terug aan de Melkerij aangekomen konden we de groene specht niet waarnemen. Waarschijnlijk werd deze al verstoord door het talrijke publiek dat daar tegen de middag iets kwam nuttigen en de spelende kinderen in de tuin.

Buiten de spechten konden we ook mooie waarnemingen doen van kuifmees, gaaien, sperwer, buizerd, boomkruiper en boomklevers. Deze laatste konden we in het ganse park waarnemen en zijn baltsgezing aanhoren. In het drassige deel ontwaardden we ook nog een koppel mandarijneenden voor deze soort ook een geschikt broedbiotoop. Ook de sijzen waren daar talrijk aanwezig op de elzenstruiken. En twee blauwe reigers waren in het vochtige deel aan het foerageren. En wat niet kon ontbreken in het park waren de halsbandparkieten die lege spechtennesten aan het innemen waren om te broeden.

Al bij al was het voor iedereen een prettig en leerzaam uitstapje tijdens een eerste prille zonnige lentedag.

Middelste bonte specht

Orchideeënnuitstap - Sint-Pietersberg

Gidsen: Patrick Mannens en Marnix Lefranc

Verslag: Peter Van Elsacker

27 mei 2023! Het weer was prachtig wanneer we op de Sint-Pietersberg onze zoektocht naar orchideeën aanvatten en dat bleef de hele dag zo. We parkeren onze wagens aan het einde van een stoffige weg langs het kanaal in Lanaye. De Sint-Pietersberg is beroemd voor de vele orchideeënsoorten die er groeien op deze kalkheuvel met zijn bloemrijke graslanden. We stappen door een schapenweide vol drollen en zien een groot “spinnenweb” van hangende rupsen van de kardinaalsmutsstippelmot. Die spinsels zie je ook aan de ingang aan de United Caps van de Hobokense Polder.

We beklimmen een grasland dat op een erg steile helling ligt die op het zuidoosten is gericht. Het is een prachtig zicht, twee buizerds cirkelen hoog in de lucht en van alles staat in bloei: boterbloem, kleine pimpernel, margriet, vleugeltjesbloem, veldsalie, knautia, sleutelbloem (die is wel uitgebloeid) en uiteraard orchideeën, die waren ons doel.

Onze gidsen wijzen ons op bruine orchis (ook purperorchis genoemd) en poppenorchis en de hybriden (kruisingen) ertussen. Beide soorten vormen een heel spectrum van hybriden met tussenliggend kenmerken; hoe breder de onderlip, hoe dichter ze bij de bruine orchis staan. De geelgroene bloemen van poppenorchis hebben de neiging om meer rood aan te lopen wanneer ze in de zon staan. Soldaatje

stond er eveneens, ook op de andere vindplaatsen die we bezochten. Het ziet er uit als een gehelmd mannetje met een pofbroek zoals bij het Russisch leger. Het vormt ook hybriden met poppenorchis met tussenliggend uiterlijk.

Kruisingen tussen soorten komt veel voor bij orchideeën. Dat zou te maken hebben met het feit dat ze laat in de evolutie ontstaan zijn en nog in volle soortontwikkeling zijn. Dus nog enkele honderdduizenden tot miljoenen jaren geduld en we kunnen vaststellen wat het resultaat zal zijn van deze promiscuïteit. Men heeft tamelijk “jong” fossiel stuifmeel van 15-20 miljoen jaar oud gevonden. Maar recent genetisch onderzoek poneert dat orchideeën veel ouder zouden zijn dan gedacht, tot mogelijk 100 miljoen jaar oud (<https://www.pnporchids.be/#evolutie>). Hoe dat juist zit, dat wordt een boeiende discussie tussen wetenschappers.

Tot onze grote vreugde ontdekken we één vliegenorchis, en dan – zoals dat vaak gaat - zien we er veel meer staan. De bloemen lijken op, jawel, vliegen. Een mooi voorbeeld van seksuele mimicry. Mannetjesinsecten zouden de bloemen aanzien als vrouwtjes en ermee paren (pseudocopulatie). Daarbij krijgen ze de polliniën of stuifmeelklompjes op hun kop geplakt, bij een bezoek aan een andere bloem wordt

er stuifmeel uitgewisseld en dat zorgt voor de bevruchting en als het zaad dan op een goede plaats terecht komt voor de verspreiding van de orchideesoort. Een ander, zeer bekend voorbeeld van mimicry staat in de nabijheid: bijenorchis, die ook in de Hobokense Polder voorkomt. Onderzoek heeft echter aangetoond dat althans bijenorchis hoofdzakelijk aan zelfbevruchting doet: de

Aapjesorchis - Foto: Amanda Verduyck

stuifmeelklompjes aan de meeldraden hangen door en zakken naar beneden tot ze op de stamper liggen. Dat is een zekerder manier van voortplanting. Ze produceert ook geen zoete nectar om bestuivers te lokken, want dat is overbodig.

We dalen terug af naar de wandelweg, dit bezoek bracht al een mooie oogst op, figuurlijk dan, want we plukken uiteraard niets. Orchideeën verplanten heeft ook geen zin, want ze zijn kieskeurig qua standplaats en ze leven in symbiose met specifieke bodemschimmels.

Op weg naar de auto verkennen we nog een grasveld dat uit verschillende panden bestaat. Daar struinen we rond om nog meer orchideeën te ontdekken tussen de hoge grassen en de gele bloemenzee van boterbloemen, groot streepzaad en grote ratelaar. De “ratelaar” is zo genoemd omdat de rijpe zaden in de kelken rammelen als je de plant beweegt. Als je ergens deze laatste ziet, kijk dan goed rond

Bloemrijk grasland - Foto: Peter Van Elsacker

want orchideeën en grote ratelaar komen niet zelden samen voor. Hier ontdekken wij veel grote keverorchis, gemakkelijk te herkennen aan de twee brede, tegenoverstaande bladeren die een eindje boven de grond staan. Verder nog soldaatje, bruine orchis, hun hybriden en ... bosorchis, de meest voorkomende orchideeënsoort in de Hobokense Polder. We kennen allemaal de licht paarse bloemen met een tekening van donkerpaarse streepjes. Nu even een zijstapje naar de hagedissen, de pootlozen onder hen. Op dat grasveld lagen enkele metalen golfplaten. Daaronder wordt het lekker warm en dat hebben hazelwormen graag. Bij het opheffen van zo'n plaat hebben we er twee gevonden. Een onverwachte, mooie waarneming.

Na een staande picknick (een variant op een walking dinner maar dan in het veld en minder chique) rijden we over het kanaal om daar op zoek te gaan naar iets heel speciaal en zeer zeldzaam. We vinden het: een tiental exemplaren van aapjesorchis ergens langs een beschaduwde pad. Het lichtroze tot lila bloemetje lijkt met nogal wat fantasie op een aapje met een hoofdje en met een kort staartje, de

Poppenorchis - Foto: Frieda Vermeulen

pootjes zijn frivool gekruld. Er zijn heel weinig vindplaatsen in België.

We stappen verder langs het kanaal naar een stuk dat voordien een rijkelijk groen gebied was dat vermeld staat in een boek over de orchideeën van de Sint-Pietersberg, maar nu volledig kaalgekapt is, tot ontsteltenis van Patrick die probeert te achterhalen waarom. Misschien om van een pionierssituatie te beginnen om orchideeën terug een kans te geven op een plaats die overgroeid dreigde te worden? Enkele dagen later krijgt Patrick de bevestiging dat het inderdaad een beheersmaatregel is; dat is een hele opluchting. We vinden er veel bergnachtorchis en welriekende nachtorchis, roomwitte orchideeën die verschillen door de stand van hun helmhokjes. Die staan als twee streepjes evenwijdig (welriekende) of schuin (berg). Het aantal wortelbladeren is ook verschillend. Soms zijn die verschillen niet heel duidelijk en dan zijn dat mogelijk hybriden. Beide soorten worden bezocht door nachtvinders met een lange tong die in de bloemspoor het nectar opzuigen. Om die aan te trekken geuren ze alleen 's avonds en 's nachts, want overdag heeft dat geen zin. De bloemen hebben geen kleur want 's nachts heeft dat ook geen zin. Keverorchis en soldaatje staan ook in bloei op dat kale stuk.

We rijden verder naar de steengroeve van Loën. Daar is een kaal en indrukwekkend uitzicht op de groeve met een waterplas, de oehoe broedt of heeft al daar gebroed, we hebben hem niet gespot. We zijn daar voor orchideeën die we nog niet gezien hebben. We treffen enkele exemplaren van de bruinrode wespenorchis aan, maar die staan net niet in bloei. Het ene exemplaar van bokkenorchis dat we vinden, staat volop in knop maar nog niet in bloei. Verder zien we nog veel grote keverorchis en poppenorchis. Patrick legt nog een verschil uit tussen poppenorchis en keverorchis. Het "bloemsteeltje" bij de eerste is het onderstandig vruchtbeginsel waar de zaden gevormd worden in de zaaddoos, het is wat verdikt en gegroefd. Dat is ook zo bij de ander soorten. Bij keverorchis daarentegen staat het vruchtbeginsel of zaaddoos op een echt bloemsteeltje op de stengel. Daardoor lijkt die een

Vliegenorchis - Foto: Marc Adriaenssens

ijlere bloeiwijze te hebben en kunnen kenners de beide soorten van op afstand onderscheiden.

Als afsluiter bezoeken we met gele hesjes aan (verplicht!) een bloemrijke berm nabij Bassenge, die zonder toelating niet toegankelijk is want hij ligt langs een drukke weg. Daar groeit en bloeit overvloedig het hondskruid, een orchidee waarvan de piramidale en dichte bloeiwijze heel herkenbaar is. De paarsrode kleur varieert sterk van donker naar (heel) licht. Ditmaal staat er kleine ratelaar als beste buur van deze orchidee.

Het was een prachtige dag, zowel het weer als de rijkdom aan orchideeën die we konden ontdekken dank zij de kennis en de inzet van onze gidsen. Bedankt daarvoor. Volgend jaar weer?

Een overzicht van de orchideeën:

vliegenorchis - bijenorchis - soldaatje - poppenorchis - aapjesorchis - kruising tussen poppenorchis en soldaatje - kruising tussen poppenorchis en bruine orchis - bruine orchis - keverorchis - bergnachtorchis - welriekende nachtorchis (mogelijk ook kruising tussen berg- en welriekende nachtorchis) - hondskruid - bosorchis - roodbruine wespenorchis (niet bloeiend) - bokkenorchis (niet bloeiend)

Expeditie Natuurpunt: Team Hobokens Wild

Tekst: Denis Liesenborghs

Eind vorig jaar beslisten we om voor de derde keer mee te doen aan Expedition Natuurpunt. In 2021 hebben we de Dommelroute afgelegd: in twee dagen wandelden we van Pelt naar Diepenbeek. In 2022 hebben we één dag gekanood op de Maas en één dag gewandeld tijdens de Maasroute. Dit jaar hebben we opnieuw gekozen om twee dagen te wandelen tussen Meerhout en Diepenbeek tijdens de Grote Neteroute.

De samenstelling van ons team is dit jaar een beetje veranderd. Bart kon geen tijd meer vrijmaken om ons opnieuw te coachen. Calle had ook minder tijd om te trainen en zal de plaats innemen van Bart. Steve zal daarom zijn wandelbenen mogen insmeren, want hij neemt de plaats in van Calle.

Om te mogen deelnemen moeten we opnieuw minstens 1500 euro inza-

melen. In december zijn we al begonnen met onze eerste actie. Tijdens de Maak- en Plantenmarkt in de Blikfabriek verkochten we zelfgemaakte voederflessen voor vogeltjes, nestkasten en natuurlijk ook ons Hobokens Wild bier. Ondanks de koude temperaturen was dit reeds een eerste succesvolle activiteit.

MacSwa was die dag ook aanwezig en zo komen we al direct bij onze volgende acties. MacSwa zag het wel zitten om verschillende whisky-tastings te geven met zijn eigen whisky voorraden en dit allemaal ten voordele van ons expeditie-team. Vanaf februari tot en met juni waren er maandelijks tastings in Cultuurcafé Moretus.

In januari hielpen we tijdens de Nieuwjaarsdrink in de Hobokense Polder en we hadden er opnieuw een verkoopstandje met onze zelf geknutselde nestkasten en voederfleshouders en Hobokens Wild bierpakketten.

In de loop van maart kregen we de vraag van Weust, een Antwerpse rockgroep, of we niet konden regelen dat ze konden optreden in jeugdhuis JOH. Uiteraard konden we dit! Samen met de Antwerpse Folkgroep De Kastaars, maakten ze er een geslaagde "Aantwaarpse avond" van. We vroegen hiervoor geen inkom,

maar een vrijwillige bijdrage voor de natuur.

Eind maart haalden we onze verkoopkunsten nogmaals boven tijdens KIJK! van Begijn Lebleu in het Gravenhof. De verkoop viel al bij al wat tegen die avond, maar het was wel een heel interessante voorstelling en een gezellige avond.

Op 1 april (geen grap) kon je ons opnieuw terug vinden in jeugdhuis JOH, want toen vond onze Hobokens Goes Wild – Party for Nature hier plaats. Het jeugdhuis werd ingekleed in jungle thema en dj's No(i)se en Putson draaiden de hele avond de beste nummers. De dansvloer werd onveilig gemaakt en de tapkranen draaiden op volle toeren en dit allemaal ten voordele van ons expeditie-team.

Voor het derde jaar op rij konden we ook weer rekenen op Luk en Ria om een gezinsvriendelijke wandelzoektocht in elkaar te steken.

Dit jaar lag de start en de aankomst in de Blikfabriek. Op die manier trok de zoektocht niet alleen door de Hobokense Polder, maar ook door de Blikvelden.

14 juni hadden we naar jaarlijkse traditie onze kruidenwandeling met aansluitend een natuurcafé. Om wat variëteit in ons aanbod te brengen, hadden we er echter voor gekozen om dit jaar ook een Erfgoedwandeling en een Klimaatwandeling aan te bieden.

De weergoden waren ons dit jaar iets beter gezind dan vorig jaar en onder een stralende zon genoten we er allemaal van.

En zo komen we bij onze laatste inzamelingsactie. Na het grote succes van vorig jaar, organiseerden we begin juni weer een paella-avond. Met meer dan 100 inschrijvingen, zowel ter plekke als afhaal, was dit weer een heerlijke en gezellige activiteit.

Tussen al deze activiteiten door, hebben we ook nog geprobeerd om af en toe te trainen, maar dat is helaas niet zo vaak gelukt. Maar we hebben er het volste vertrouwen in dat we de Expeditie ook dit jaar tot een goed einde gaan brengen.

Calle, Denis, Koen, Raf, Roel en Steve
Team Hobokens Wild

Steinerschool Skellig Michaël op bezoek in de Polder

Onze natuur

We gingen met de klas naar de Hobokense Polder. Dit heb ik geleerd.

We mogen niet plukken want de natuur is zeldzaam. We mogen geen afval in de natuur laten vallen. De Japanse duizendknoop moet je heel vaak maaien want anders staat het er vol mee. De hazelnoten van de hazelaar verzamelen de eekhoorns, soms laten ze de noten vallen en dan groeit er een nieuwe hazelaar.

De vogels eten de bessen van de lijsterbes, ze poepen de pitjes uit en waar ze hebben gepoept, groeit er een nieuwe boom.

Op de dode bomen groeien zwammen, die maken het hout zacht.

Mannetjesvogels lokken de vrouwtjes naar hun zangpost. Regenwormen zijn nuttige dieren, ze eten alle oude blaadjes op.

We mogen niet plukken want anders wordt de natuur een zootje, we mogen geen afval laten liggen en ook niet stiekem. We hoorden een mannetjesvogel fluiten om een vrouwtje te lokken. We zagen een boom waarin een specht een gat maakte voor een nest en hij lokte ook een vrouwtje specht.

We zagen ook een plant en de juf zei dat het geen gewone plant was, het was de Japanse duizendknoop. Die moet gemaaid worden want hij hoort hier niet thuis. De juf vertelde dat de regenwormen uit hun gangen in de grond kropen om te ademen. Bij regen lopen die gangen vol met water. Het zijn nuttige dieren want zij eten blaadjes op die op de grond liggen. De gaai eet noten op van de hazelaar. Ander vogels eten ook bessen op van de lijsterbes. Er zijn bomen die werden geplant door de mensen, het zijn populieren en worden zestig jaar oud.

Met dank aan Lore Blom, juf van het derde leerjaar, voor het doorzenden van de leuke artikelen en prachtige tekeningen!

Onze natuur

We gingen met de klas naar de Hobokense Polder. Dit heb ik geleerd.

Weetjes over de natuur ... los ze op en win een prijs !

Opgelet ! Antwoorden ten laatste 15 augustus indienen !

Weer eens iets anders. Deze maal testen we je algemene natuurkennis.

Tussen de juiste inzendingen verloten we **2 gratis tickets voor het wandeltoneel KORSTMOS** van Col vzw op **zaterdag 2 september** in de Hobokense Polder. Mail de juiste antwoorden bijv. 1a - 2b - ten laatste **15 AUGUSTUS** met je naam aan ria.thys@telenet.be.

Geef bij je antwoord je voorkeuruur op voor het wandeltoneel en ook je tweede keuze (11 u - 14 u of 16 u)

Natuurweetjes

1) Welke plant zit boordevol vitamine C?

- a) wilde marjolein
- b) look-zonder-look
- c) veldzuring

2) Welke dieren zijn het gevaarlijkste?

- a) wolven
- b) honden
- c) muggen

3) Welk mannetjesdier geeft een "cadeautje" aan een vrouwtjesdier?

- a) fuut
- b) ijsvogel
- c) kruisspin

4) Welke reiger leeft goed verscholen tussen het riet?

- a) blauwe reiger
- b) roerdomp
- c) grote zilvreiger

5) Onze Galloways weten goed welke planten niet lekker zijn. Welke plant laten ze staan?

- a) Jakobs kruiskruid
- b) klein hoefblad
- c) paardenbloem

6) Paardenbloemen zie je trouwens heel vaak in de Hobokense Polder. Maar hoever kunnen de pluusjes van de paardenbloem zich verspreiden?

- a) 1 kilometer
- b) 2 kilometer
- c) 3 kilometer

7) Welke van de drie genoemde vogels is geen mus?

- a) huismus
- b) ringmus
- c) heggenmus

8) Waaraan heeft het kleine plantje "herderstasje" zijn naam te danken?

- a) hij werd vroeger gebruikt als stro voor de schapen
- b) de vruchten van de plant hebben de vorm van tasjes
- c) de bloemen van de plant hebben de vorm van tasjes

9) Hoe proeft een vlinder?

- a) met zijn tong
- b) met zijn poten
- c) met zijn voelsprietten

10) Waar bouwt een ijsvogel zijn nest?

- a) hij maakt een takkenest in een boom
- b) hij graaft een hol uit in een zandwand
- c) hij maakt een kuiltje in de grond

Wedstrijd januari 2023

De bloemen in de Hobokense Polder werden door heel wat mensen herkend.

We ontvingen een 20-tal antwoorden (slechts 4 personen maakten 1 foutje).

Manuela Debaes mag kortelings een leuke natuurprijs in ontvangst nemen.

De juiste antwoorden waren:

- 1) appelbloesem
- 2) gewone rolklaver
- 3) bitterzoet
- 4) bosorchis
- 5) speerdistel
- 6) madeliefje
- 7) gulden sleutelbloem
- 8) klapproos
- 9) dagkoekoeksbloem

Activiteitenkalender

Za 1 juli	Gierzwaluwwandeling in Antwerpen
Za 12 aug	Natuur.museum en De Liereman
Zo 20 aug	Verrassingstocht Ardea
Do 24 aug	Bestuursvergadering CC Moretus
Za 2 sep	Zomerhappening: Hobokense Polder
Zo 3 sep	Festival van Verbinding: Blikfabriek
Zo 17 sep	Zwerfvuilactie Hobokense Polder
Zo 17 sep	Steltloperstocht Zeeland
Do 21 sep	Bestuursvergadering in CC Moretus

Natuurbeheer

Zo 9 juli	Blikvelden
Zo 16 juli	Hobokense Polder
Za 22 juli	Tarzanboskes
Zo 13 aug	Blikvelden
Za 19 aug	Hobokense Polder
Zo 10 sep	Blikvelden
Zo 17 sep	Hobokense Polder
Za 30 sep	Tarzanboskes

Onze Goudklompjes werken elke woensdag in de Polder (behalve in broedseizoen) en dit van 9 u tot ca 13 à 14 u.

Voor info: contacteer Peter Van Elsacker, 0486 82 27 92 - peter.vanelsacker@skynet.be

Info natuurbeheer scholen: Diane De Clercq, diane.de.clercq@skynet.be, 0486 07 39 87

Artikels voor het volgende Polderblad - met verschijningsdatum 1 oktober 2023 - dienen bij de redactie te zijn op 31 augustus 2023 (zie Colofon, blz. 2)

